

Voorlopige tekst van verklaring tot herziening van de Grondwet

Memorie van toelichting: algemeen

Het initiatief om een verklaring tot herziening van de Grondwet op te maken, komt toe aan de Kamer van volksvertegenwoordigers, de Senaat en de Koning. Uit de constitutionele praktijk blijkt dat de Koning over het initiatiefrecht beschikt om een ontwerp van herzieningsverklaring in te dienen in de Kamer en de Senaat.

In de lijn met die constitutionele praktijk zal de Koning op het einde van de legislatuur een ontwerp van verklaring tot herziening van de Grondwet overmaken aan de Kamer en de Senaat ter stemming. Dit ontwerp zal ook als eigen verklaring van de Koning gepubliceerd worden in het Staatsblad.

Overeenkomstig het regeerakkoord van 30 september 2020, wordt op het niveau van de regering voorzien om in fasen te werken.

In een eerste fase, de voorlopige tekst genaamd, deelt de regering een voorlopige lijst van grondwetsartikelen mee aan de Kamer en de Senaat. Deze voorlopige tekst zal, samen met de nota aan de Ministerraad, aan de voorzitters van de Kamer en de Senaat worden meegedeeld met de vraag om de voorlopige tekst mee te delen aan de leden en die te publiceren op hun website.

De voorlopige tekst zal in de loop van de legislatuur worden aangevuld, na de werkzaamheden van het Dialoogplatform.

Het ontwerp van verklaring tot herziening van de Grondwet dat door de Koning op het einde van de legislatuur in de Kamer en de Senaat ter stemming wordt voorgelegd en wordt gepubliceerd als eigen verklaring, bevat op zijn minst de artikelen uit de voorlopige tekst en wordt aangevuld met andere artikelen.

Toelichting per artikel dat voor herziening vatbaar wordt verklaard

Artikel 46 van de Grondwet, om een lid toe te voegen over de ontbinding van de Kamer van volksvertegenwoordigers om een oplossing te bieden voor lang aanslepende regeringsvormingen

Deze bepaling omschrijft de gevallen waarin de Koning het recht heeft om de Kamer van volksvertegenwoordigers te ontbinden.

De verklaring tot herziening van deze bepaling kan het mogelijk maken om een oplossing te bieden voor lang aanslepende regeringsvormingen door in spelregels voor de vorming van een nieuwe federale regering te voorzien, bijvoorbeeld een formele deadline of een deblokkeringsmechanisme.

Zie ook artikel 96 van de Grondwet.

Artikel 48 van de Grondwet

De regering stelt voor om de herziening mogelijk te maken van artikel 48 van de Grondwet, hetgeen bepaalt dat "elke Kamer de geloofsbriefen onderzoekt van haar leden en de geschillen beslecht die hieromtrent rijzen". Tegen de beslissing van het parlement staat geen rechtsmiddel open.

In het arrest *Grosaru t. Roemenië* heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens immers geoordeeld dat Roemenië artikel 13 van het EVRM schond, evenals artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol wegens de onmogelijkheid van een jurisdictioneel beroep tegen de beslissingen van een kiescommissie die de naleving van de kieswetgeving controleerde (EHRM, 2 maart 2010, *Grosaru t. Roemenië*).

In het arrest *Mugemangango t. België* heeft het Europees Hof ook België veroordeeld wegens een schending van artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol en van artikel 13 EVRM (EHRM, *Mugemangango t. België*, 10 juli 2020, nr. 310/15).

Bijgevolg is het aangewezen artikel 48 van de Grondwet voor herziening vatbaar te verklaren.

Artikel 96 van de Grondwet, om een lid toe te voegen over het geven van het vertrouwen om een oplossing te bieden voor lang aanslepende regeringsvormingen

Artikel 96 van de Grondwet omschrijft de wijze waarop de federale regering wordt gevormd.

Door in de mogelijkheid te voorzien om een bijkomend lid in te voegen over het geven van het vertrouwen aan de door de Koning benoemde ministers, beoogt de regering het mogelijk te maken om een oplossing te bieden voor lang aanslepende regeringsvormingen door de spelregels voor de vorming van een nieuwe federale regering te wijzigen, met bijvoorbeeld een formele deadline of een deblokkeringsmechanisme.

De in herzieningstelling van het artikel biedt niet de mogelijkheid om artikel 96, eerste lid, van de Grondwet te wijzigen volgens dewelke de Koning de ministers benoemt. Het biedt evenmin de mogelijkheid om artikel 96, tweede lid van de Grondwet te wijzigen.

Zie ook artikel 46 van de Grondwet.

Artikel 142, vijfde lid van de Grondwet

In het arrest *Mugemangango t. België* heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens België veroordeeld wegens een schending van artikel 13 van het Eerste Aanvullend Protocol en van artikel 13 EVRM (EHRM, *Mugemangango t. België*, 10 juli 2020, nr. 310/15).

De regering beoogt eveneens een controle in te bouwen door het Grondwettelijk Hof: daarvoor moet de beroepsregeling die in het vijfde lid is uitgewerkt (tegen de beslissingen van wetgevende vergaderingen of hun organen, betreffende de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen voor de Kamer van volksvertegenwoordigers) worden uitgebreid naar geschillen die verband houden met het onderzoek van de geloofsbrieven van haar leden.

Artikel 195 van de Grondwet

Een herziening van artikel 195 van de Grondwet maakt het onder meer mogelijk om de procedure te wijzigen voor de herziening van de Grondwet, waar de Belgische grondwettelijke rechtsleer al enkele jaren vragende partij voor is om verschillende redenen.

Het doel van deze herziening van artikel 195 in het bijzonder is een nieuwe staatsstructuur vanaf 2024 met een meer homogene en efficiënte bevoegdheidsverdeling met inachtneming van de principes

van subsidiariteit en interpersoonlijke solidariteit. Dit zou ertoe moeten leiden dat deelstaten in hun autonomie en het federaal niveau in zijn slagkracht versterkt worden.

Voorlopige tekst van verklaring tot herziening van de Grondwet

Er bestaat reden tot herziening:

- van artikel 46 van de Grondwet om een lid toe te voegen over de ontbinding van de Kamer van volksvertegenwoordigers om een oplossing te bieden voor lang aanslepende regeringsvormingen;
- van artikel 48 van de Grondwet;
- van artikel 96 van de Grondwet, om een lid toe te voegen over het geven van het vertrouwen om een oplossing te bieden voor lang aanslepende regeringsvormingen;
- van artikel 142, vijfde lid van de Grondwet;
- van artikel 195 van de Grondwet.